

Legevaktlegen og døden

■ ANN-KRISTIN STOKKE *sykehjemslege*
Peer Gynt sykehjem og fastlege i Moss

Mars/april 1999. Etter en kort hyttetur med familien i starten av påsken, er jeg på vei i lånt bil til kjæresten min. Det er en fantastisk frihet å kjøre i vårsol langfredag fra Hardangervidda, gjennom Vest-Oppland til Mjøsa og opp til fjellgården han kommer fra. «Egen» bil – luksus for en tredje års medisinstudent! Med godt pålegg fra familiepåsken, ferskt brød fra Statoil – jeg kan stoppe der jeg vil og bruke den tiden jeg trenger og vil.

Jeg kommer frem i åtte-tiden, det ligger fortsatt snø i veien og det er glatt på tunet, selv om våren er på vei. Det lyser i stuevinduet på det toetasjes hovedhuset, men ellers er det stille. Moren og faren til Frank, kjæresten min, har laget kveldsmat. Vi vet at Frank skal dø, men det klarer vi ikke å snakke om. Han er blitt svakere den korte uken jeg har vært borte, enda tynnere slik at bena nesten ikke bærer. For noen dager siden falt han på vei over gulvet. Kreften sitter i hodet, i kjeven, på halsen. Den opererte kjeven gjør det vondt å snakke og vanskelig å spise. Han har flyttet ned fra rommet sitt i andre etasje og sover i naborommet til kjøkkenet, trappen er blitt for lang.

Fire av søsknene til Frank har vært hjemme noen dager i påsken, og tre av dem er der fortsatt. De er voksne, flyttet hjemmefra for lenge siden og bor i andre deler av landet. Jeg har knapt møtt dem før. Første påskedag skal nevøen til Frank døpes, det er over fem år siden den forrige dåpen i familien. Sølvskjeen til dåpsbarnet ligger pent innpakket, kortet skrevet, den hvite skjorten er nystrøket. Frank ligger fortsatt når de andre drar til kirken, prøver å få i seg litt te og litt solo, i tillegg til to spiseskjeer yoghurt. Hvile seg til krefter som aldri kommer.

Skal jeg la ham være i fred, la han ordne seg selv slik han alltid har gjort, eller forsøke å hjelpe ham? Hva tenker han – vil han dø på familiegården, eller bli innlagt på sykehus? Har han snakket med familien sin mens jeg har vært på fjellet? Har de andre snakket sammen? Jeg kjenner jo ikke Franks familie så godt, ikke snakket ordentlig med dem tidligere. Lurer på hva de tenker om meg og min

TEMA: MØTER

rolle oppi dette? Hvordan blir dagene, ukene – kanskje månedene framover? Er det noen av plagene han kan få hjelp til? Sondeernæring har vært nevnt tidligere, han vet ikke hva han vil. Når vi bare er oss to er det nesten en-

klere uten ordene som er så vanskelige å finne for begge, og for ham smertefulle og slit-somme å uttale i tillegg. Vi andre klarer bare å snakke sammen to og to, uroen sitter i veg-gene.

Frank orket ikke reise i dåpen. Enda en ting som kreftene ikke strakk til til.

To dager senere, etter en dagstur til foreldrene mine for å levere den lånte bilen kommer jeg tilbake til lyden av brødbaking, deig

ILLUSTRASJONSFOTO: ESTHER DÍAZ PEREZ

som bankes i bordet gang på gang på gang. Dunk, dunk, dunk. Moren klarer ikke sitte stille. Når hun ikke gjør husarbeid, tvinner hun tommer. Faren er i fjøset eller et annet sted ute og jobber.

Kjæresten min er blitt enda svakere og ligger bare i sengen. Mer smerter, mye kvalm. Blør lett, klarer ikke lenger stelle seg selv, så hjemmesykepleien hjelper til. Det er også hjemmesykepleien som den kvelden har ringt

legevakta. I åttetiden kommer vaktlegen, en mann i vanlige klær og med legehoffert. Han snakker først med Frank på rommet hans og undersøker ham. Jeg er med og svarer når det blir for smertefullt for Frank å prate. Det er ikke lange samtalen, men alle de vanskelige spørsmålene blir stilt og besvart. Etterpå prater legen med foreldrene hans alene, og når jeg kommer ut fra rommet til Frank litt senere, vet alle at det nærmer seg slutten. Dunkene fra brødeltingen er roligere, faren sitter inne sammen med oss andre. Etter uker og måneder med uvisshet, innleggelse i sykehus, frykt og smerter, har sju par skuldre senket seg og spenningen i huset forsvunnet i løpet av en kveldsstund. Mens legen enda er der planlegger vi å bytte på å se til han med jevne mellomrom gjennom natten, og det blir avtalt at hjemmesykepleien tar med morfin og kvalmestillende som jeg kan sette hvis han trenger det. Vaktlegen tilbyr å komme tilbake neste kveld, men vi blir enige om at han kan ringe og høre om det er nødvendig. Han ringer som avtalt, men trenger ikke komme.

Frank døde halvannet døgn senere, etter å ha vært våken bare korte perioder. De fleste av søsknene hans rakk å komme og var der da han sovnet inn, uten plager.

DESEMBER 2011: Opplevelsen av hvordan et sykebesøk av en tilfeldig legevaktlege snudde en svært vanskelig situasjon tolv år tilbake i tid sitter fortsatt i. Etter to år ut og inn på sykehusavdelinger, poliklinikker, mange ulike leger og en opplevelse av at en pasient som ikke kan hjelpes til å bli frisk er en byrde for helsevesenet, klarte legevaktlegen med en enkelt samtale å sette ord på og skape trygghet for hva som skulle skje. Han turte å spørre og fortelle, om alt vi rundt Frank ikke klarte å snakke om. Han var katalysatoren som fikk oss, kjæresten og familien, til å forholde oss til det vi visste skulle komme.

I tillegg til å hjelpe Frank og oss til en god avslutning på Franks liv der og da, tror jeg dette møtet også gjorde det litt lettere for meg å gjennomføre medisinstudiet og gå inn i legeryrket. Etter mange vonde møter med helsevesenet og fremtidige kollegaer fikk jeg se at det også var gode forbilder. Dette møtet med døden og legevaktlegen har satt dype spor i meg, og jeg tror også det har vært med på å forme meg som lege og menneske.

annkristin_stokke@hotmail.com

